

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2021. gada 18. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Aizliegtas vienošanās – LESD 101. panta 1. un 3. punkts – Vertikāli nolīgumi – Ierobežojums “mērķa dēļ” vai “seku dēļ” – Atbrīvojums – Potenciāla darījuma ar gala lietotāju reģistrācija, ko veic izplatītājs – Līguma punkts, ar kuru izplatītājam tiek piešķirta “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā” uz sešiem mēnešiem pēc reģistrācijas – Izņēmums – Lietotāja iebildumi – Tiesas kompetence – Pilnībā iekšēja situācija – Valsts tiesību akti, kuros izmantoti Savienības tiesībās paredzētie risinājumi

Lietā C-306/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko Administratīvā apgabaltiesa (Latvija) iesniedza ar 2020. gada 4. jūnija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 9. jūlijā, tiesvedībā

“Visma Enterprise” SIA

pret

Konkurences padomi,

TIESA (septītā palāta)

šādā sastāvā: pirmās palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), kas pilda septītās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerāladvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- “Visma Enterprise” SIA vārdā – Z. Norenberga,
- Konkurences padomes vārdā – V. Hitrovs,

* Tiesvedības valoda – latviešu.

- Latvijas valdības vārdā – sākotnēji K. Pommere, V. Soņeca un L. Juškeviča, vēlāk – K. Pommere, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – sākotnēji N. Khan, P. Berghe un I. Naglis, vēlāk – N. Khan un P. Berghe, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 101. panta 1. un 3. punktu, kā arī Komisijas Regulas (ES) Nr. 330/2010 (2010. gada 20. aprīlis) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām (OV 2010, L 102, 1. lpp.) 2. pantu un 4. panta b) punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp “Visma Enterprise” SIA (iepriekš “FMS Software” SIA un “FMS” SIA) un Konkurences padomi (Latvija) par minētās padomes lēmumu uzlikt *Visma Enterprise* naudas sodu par tās izdarīto Latvijas konkurences tiesību pārkāpumu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Regulas Nr. 330/2010 2. panta 1. punktā ir noteikts:
“Atbilstoši Līguma 101. panta 3. punktam un ievērojot šīs regulas noteikumus, ar šo tiek noteikts, ka Līguma 101. panta 1. punktu nepiemēro vertikāliem nolīgumiem.
[..]”

Latvijas tiesības

- 4 Saskaņā ar Konkurences likuma 11. panta pirmo daļu:
“Ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par:
1) tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem;
2) ražošanas vai realizācijas apjomu, tirgu, tehniskās attīstības vai investīciju ierobežošanu vai kontroli;
3) tirgu sadali, ņemot vērā teritoriju, pircējus, piegādātājus vai citus nosacījumus;

- 4) noteikumiem, kuri darījumu slēgšanu, grozīšanu vai izbeigšanu ar trešo personu padara atkarīgu no tā, vai šī trešā persona uzņemas saistības, kuru komerciālais lietojums neattiecas uz konkrēto darījumu;
 - 5) piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai izsolēs vai par šīs darbības (bezdarbības) noteikumiem, izņemot gadījumus, kad konkurenti publiski darījuši zināmu kopīgu piedāvājumu un šā piedāvājuma mērķis nav kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci;
 - 6) nevienādu noteikumu piemērošanu ekvivalentos darījumos ar trešajām personām, radot tām konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus;
 - 7) darbībām (bezdarbību), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū.”
- 5 Šī likuma 11. panta otrajā daļā ir paredzēts, ka par spēkā esošām tiek atzītas tādas vienošanās, kuras veicina preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību, radot labumu patērētājiem, un tām šā panta pirmajā daļā noteikto aizliegumu nepiemēro, ja šīs vienošanās neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai, kā arī nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā.
- 6 Minētā likuma 11. panta ceturtajā daļā ir paredzēts, ka Ministru kabinets (Latvija) nosaka atsevišķas tirgus dalībnieku vienošanās, kuras būtiski neietekmē konkurenci, kā arī kritērijus, saskaņā ar kuriem atsevišķas tirgus dalībnieku vienošanās netiek pakļautas šā panta pirmajā daļā minētajam vienošanās aizliegumam.
- 7 Ministru kabineta 2008. gada 29. septembra noteikumi Nr. 797 “Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam” (turpmāk tekstā – “Noteikumi Nr. 797/2008”), kas izdoti saskaņā ar Konkurences likuma 11. panta ceturto daļu, ir piemērojami atsevišķiem vertikālo vienošanos veidiem un paredz šajā ziņā atbrīvojumus.
- 8 Atbilstoši Noteikumu Nr. 797/2008 8.2.1. apakšpunktam izņēmuma gadījumos ir atļauts ierobežot aktīvo tirdzniecību (izplatītāju rīcību, aktīvi meklējot klientus neierobežotā teritorijā vai attiecībā uz neierobežotu klientu loku), taču ir aizliegts ierobežot pasīvo tirdzniecību (gadījumus, kad pie izplatītāja vēršas klients, kurš nav no izplatītājam ekskluzīvi iedalītās teritorijas vai klientu loka).

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 9 Ar 2013. gada 9. decembra lēmumu par Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas piemērošanu noteiktām darbībām, ko veikušas *FMS Software*, “RGP” SIA, “Zemgales IT centrs” SIA, “PC Konsultants” SIA, “Guno M” SIA, “Softserviss” SIA, “I. R. Finances” SIA, *FMS* un “FOX” SIA (turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”), Konkurences padome solidāri uzlika *FMS Software* un *FMS* naudas sodu 45 000 Latvijas latu (LVL) (aptuveni 64 000 EUR).
- 10 Minētajā lēmumā Konkurences padome konstatēja, ka *FMS Software*, kurai pieder grāmatvedības programmu *Horizon* un *Horizon Start* autortiesības, bija noslēgusi vienošanos ar vairākiem izplatītājiem par šo programmu izplatīšanu, tajā paredzot noteiktiem izplatītājiem priekšrocību

šo programmu pārdošanas procesā, kā rezultātā tika ierobežota konkurence starp šiem izplatītājiem. *FMS* bija pārņēmusi no *FMS Software* saimnieciskās darbības vienību, kuras darbībā tika konstatēts konkurences tiesību pārkāpums.

- 11 Izvērtējusi *FMS Software* ar tās izplatītājiem noslēgtos sadarbības līgumus par grāmatvedības programmu *Horizon* un *Horizon Start* izplatīšanu, kā arī starp šo sabiedrību un minētajiem izplatītājiem noslēgta 2011. gada sadarbības līguma parauga norakstu, Konkurences padome konstatēja, ka pēdējā minētā līguma 4.1. apakšpunktā bija noteikts, ka, sākot pārdošanas procesu pie konkrēta gala lietotāja, izplatītājam ir pienākums reģistrēt potenciālo darījumu *FMS Software* izveidotā datubāzē, nosūtot aizpildītu elektronisko pieteikuma formu, kurā ir norādama noteikta informācija par šo lietotāju. Atbilstoši šim līguma apakšpunktam reģistrēto potenciālo darījumu gadījumā priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā pie konkrētā gala lietotāja ir izplatītājam, kas darījumu reģistrējis visagrāk, ja šis lietotājs pret to neiebilst. Minētajā līguma apakšpunktā bija arī paredzēts, ka šī priekšrocība saglabājas sešus mēnešus no potenciālā darījuma reģistrēšanas brīža (turpmāk tekstā – “attiecīgais nolīgums”).
- 12 Konkurences padome uzskatīja, ka datubāzes izveide par potenciālajiem *FMS Software* izplatītāju klientiem nav aizliegta, tomēr priekšrocība, ko izplatītājam, kurš reģistrējis potenciālu klientu, rada piešķirtā “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, norāda uz izplatītāju savstarpējo attiecību regulēšanu, kā rezultātā vienīgais izplatītājs, kurš noteiktā laikposmā drīkst virzīt pārdošanas procesu ar šo klientu, ir tas, kurš pirmais ir informējis *FMS Software*, ja vien klients pret to neiebilst. Attiecīgais nolīgums esot vērsts uz izplatītāju savstarpējās konkurences mazināšanu grāmatvedības programmu *Horizon* un *Horizon Start* tirdzniecībā. Tā kā reģistrēšana attiecoties uz potenciālajiem klientiem, kuriem vēl nav pārdota attiecīgā prece, izplatītājiem savstarpēji nav iespējams sacensties par grāmatvedības programmu piedāvāšanu par izdevīgākiem nosacījumiem. Proti, tas ierobežojot klientiem pieejamo labumu no izplatītāju savstarpējās konkurences, tādējādi attiecīgajā nolīgumā ietvertu priekšrocību piešķiršana, kas ir pielīdzināma tirgus sadalei pēc klientiem, esot vērsta uz konkurences ierobežošanu starp grāmatvedības programmu izplatītājiem. Šī nolīguma mērķis esot konkurences ierobežošana, un tādēļ neesot nepieciešams izvērtēt un pierādīt, ka tam ir konkurenci ierobežojošas sekas, nedz arī sniegt pierādījumus par šī nolīguma faktisku piemērošanu vai izpildi.
- 13 Turklāt Konkurences padome uzskatīja, ka attiecīgais nolīgums nav atbrīvots no Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā paredzētā aizlieguma saskaņā ar Noteikumu Nr. 797/2008 8.2. 1. apakšpunktu, jo šis nolīgums ierobežo klientu loku, kuram izplatītāji ir tiesīgi tirgot grāmatvedības programmas *Horizon* un *Horizon Start*.
- 14 Konkurences padome norādīja, ka konstatētais pārkāpums ir ildzis vairāk nekā piecus gadus un ticis izbeigts pēc *FMS Software* iniciatīvas. Šī iestāde turklāt neuzskatīja par lietderīgu vai nepieciešamu piemērot atbildību par šo pārkāpumu otrām attiecīgā nolīguma pusēm, t.i., *FMS Software* izplatītājiem, jo tie neesot bijuši aktīvi nolīguma noslēgšanā un to attiecīgā darījumu vara pret minēto sabiedrību esot bijusi nebūtiska.
- 15 *Visma Enterprise* vērsās Administratīvajā apgabaltiesā (Latvija) ar pieteikumu par strīdīgā lēmuma atcelšanu, tostarp apgalvojot, ka minētajā lēmumā ir pieļautas materiāltiesiskas kļūdas saistībā ar attiecīgā nolīguma interpretāciju, tā mērķa interpretāciju, kā arī to kritēriju interpretāciju, saskaņā ar kuriem atsevišķas vertikālās vienošanās netiek pakļautas Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam.

- 16 *Visma Enterprise* uzskata, ka attiecīgais nolīgums neizslēdz konkurenci starp izplatītājiem, jo tas neliedz tiem sniegt savus piedāvājumus klientam, kurš jau ir reģistrēts. Nepastāvot citi apstākļi, kas varētu papildināt šo nolīgumu un tādējādi liecināt par pušu vienotu mērķi sadalīt tirgu pēc klientiem. Proti, izplatītāji neesot informēti par klientu rezervāciju.
- 17 *Visma Enterprise* tāpat norāda, ka, lai konstatētu aizliegtu vienošanos, Konkurences padomei bija jākonstatē divi vai vairāki pārkāpuma subjekti. Fakts, ka Konkurences padome izslēdza *Visma Enterprise* izplatītāju atbildību par konstatēto pārkāpumu, apliecinot, ka pārkāpums nav izdarīts. Papildus tam apstākļi, ka izplatītāji nav bijuši aktīvi attiecīgā nolīguma noslēgšanā un to attiecīgā darījumu vara pret *FMS Software* ir bijusi nebūtiska, neļaujot izslēgt to atbildību par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā minētā aizlieguma pārkāpumu. Turklāt Konkurences padomei pirmām kārtām esot bijis jānovērtē, vai uz *FMS Software* un tās izplatītāju sadarbības nosacījumiem nav attiecināms izņēmums, un tikai otrām kārtām – vai nav piemērojama Konkurences likuma 11. panta pirmā daļa.
- 18 Konkurences padome apgalvoja, ka attiecīgais nolīgums ir vērsts uz klientu sadali starp izplatītājiem sešu mēnešu laikposmam un uz to savstarpējās konkurences izslēgšanu. Tas pēc sava mērķa esot vērsts uz konkurences ierobežošanu, tostarp ņemot vērā, ka *Visma Enterprise* neesot norādījusi uz pamatotu nepieciešamību ierobežot izplatītāja tiesības piedāvāt savus pakalpojumus klientam, kuru rezervējis kāds cits izplatītājs.
- 19 Ar 2015. gada 8. maija spriedumu Administratīvā apgabaltiesa daļēji apmierināja *Visma Enterprise* pieteikumu un atcēla strīdīgā lēmuma daļu, kas attiecās uz naudas soda piemērošanu solidāri. Minētā tiesa noteica Konkurences padomei pienākumu izdot jaunu administratīvo aktu par naudas soda uzlikšanu *FMS Software*, izslēdzot no naudas soda aprēķina *FMS* neto apgrozījumu finanšu gadā, kas bija pirms strīdīgā lēmuma pieņemšanas. Pārējā daļā pieteikums tika noraidīts.
- 20 Gan *Visma Enterprise*, gan Konkurences padome par šo spriedumu iesniedza kasācijas sūdzības.
- 21 Ar 2017. gada 16. jūnija spriedumu Senāta Administratīvo lietu departaments (Latvija) atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 8. maija spriedumu un nodeva lietu jaunai izskatīšanai minētajai apgabaltiesai.
- 22 Pamatlietas dalībnieki iesniedza papildu paskaidrojumus.
- 23 *Visma Enterprise* tostarp norādīja, ka, piešķirot priekšroku tam izplatītājam, kurš pirmais pieteicies, *Visma Enterprise* sniedz atbalstu piedāvājuma un risinājumu sagatavošanā. No šī nolīguma neizriet *Visma Enterprise* solījums, ka reģistrācija nodrošinātu to, ka citi izplatītāji nesniegs piedāvājumu konkrētam klientam vai ka *Visma Enterprise* nekonsultēs citus izplatītājus attiecībā uz konkrēto klientu. Nolīgums neparedz arī piespiedu mehānismu vai sankcijas. *Visma Enterprise* nekādā veidā neesot atturējusi citus izplatītājus veikt tirdzniecību attiecībā uz tādiem klientiem, kurus jau apkalpo kāds no *Visma Enterprise* izplatītājiem. Izplatītāji esot apkalpoti rindas kārtībā, tādējādi pret tiem esot nodrošināta vienlīdzīga attieksme. Turklāt klienta sadarbība ar konkrēto izplatītāju neesot radījusi klientam šķēršļus grāmatvedības programmu licenci nākamajam periodam iegādāties pie cita izplatītāja. Ne *Visma Enterprise*, ne arī izplatītāji neesot ierobežojuši klienta iespējas mainīt izplatītāju. Klientam esot bijusi iespēja noslēgt līgumu arī ar izplatītāju, kurš nebija pirmais to reģistrējis, tādējādi esot izslēgta tirgus sadales iespējamība.

- 24 Attiecīgais nolīgums esot motivējis izplatītājus būt aktīviem grāmatvedības programmas izplatīšanā, veicot aktīvo tirdzniecību un konkurējot savstarpēji. Tā nepieciešamību esot noteikusi attiecīgās nozares un produkta specifika un izplatīšanas sistēma, kas paredzēja līdzvērtīgu izplatītāju vienlaicīgu darbību tirgū. Reģistrācijas sistēmas mērķis esot bijis nodrošināt kvalitatīvu un efektīvu produkta nonākšanu pie klienta un kalpošanu tam, kā arī nodrošināt kontroli pār izplatītāju darbu, jo izplatītāji tikai ar saviem spēkiem vien netiekot galā ar klientu apkalpošanas specifiku.
- 25 Tādējādi reģistrēšana, nodrošinot to, ka *Visma Enterprise* tiek laikus informēta un novērš izplatītāja zināšanu trūkumu, esot bijusi vērsta uz to, lai neciestu produkta reputācija, kā arī klientam nerastos nepareizs priekšstats par programmu un tās funkcionalitāti. Kvalitatīvs pakalpojums, ko nodrošina zinošs izplatītājs, ļaujot ietaupīt *Visma Enterprise* resursus.
- 26 Attiecīgā nolīguma mērķis tāpat esot bijis veicināt izplatītāju aktivitāti, piesakot *Visma Enterprise* darījumus, lai tā spētu plānot savus ieņēmumus, apzināt potenciālo klientu loku un lemtu par ieguldījumiem sava produkta attīstībā, ievērojot gaidāmos ieņēmumus un potenciālo klientu darbības jomu un intereses, kā arī piešķirtu izplatītāja pieprasītu ražotāja atlaidi klientam. Tādējādi šim nolīgumam esot bijis leģitīms mērķis, jo tas ļautu organizēt sadarbību ar izplatītāju, izvērtēt preces atbilstību pircēja vajadzībām, ieviest vienlīdzīgus sadarbības nosacījumus ar izplatītājiem un efektīvi izmantot resursus.
- 27 Konkurences padome iebilda, norādot, ka *Visma Enterprise* veic koordinētu klientu sadali starp izplatītājiem. Neesot racionāla un saimnieciski pamatota izskaidrojuma, kāpēc būtu nepieciešams sākt reģistrēšanas procesu, vēl pirms potenciālais klients ir apstiprinājis savu vēlmi sākt *Visma Enterprise* izstrādātās programmatūras lietošanu. Potenciālo klientu apzināšanas un nepieciešamo ieguldījumu produkta attīstībā novērtējumu varot veikt brīdī, kad gala lietotājs ir piekritis sākt lietot tirgoto programmatūru.
- 28 *Visma Enterprise* neesot kontrolējusi izplatītāju darbību vai to kompetenci programmatūras tālākpārdošanā. Pirms sadarbības sākšanas ar izplatītājiem *Visma Enterprise* pārbaudīja to zināšanas, kā arī regulāri rīkoja izplatītājiem seminārus, lai papildinātu to zināšanas un pilnveidotu kompetences. Attiecīgajā nolīgumā ietvertajai norādei “ja gala lietotājs pret to neiebilst” neesot nozīmes, vērtējot konkurences ierobežojumam piemērojamo pierādīšanas standartu. Klienta iespējamās rīcības novērtēšana nozīmētu to, ka tiktu mēģināts noskaidrot, vai strīdīgais līguma apakšpunkts ir faktiski izpildīts. Taču neesot jāņem vērā šī līguma apakšpunkta īstenošana, jo citādi konkurences ierobežojuma pastāvēšanas fakts tiktu padarīts atkarīgs no trešās personas gribas izteikšanas.
- 29 Turklāt Konkurences padome apgalvoja, ka ar attiecīgā nolīguma īstenošanu neesot izveidota nedz ekskluzīva izplatīšanas sistēma, nedz selektīva izplatīšanas sistēma. Līdz ar to neesot pamata vērtēt iespējamās pasīvās tirdzniecības ierobežojumus.
- 30 Ar 2018. gada 13. septembra spriedumu Administratīvā apgabaltiesa noraidīja pieteikumu, strīdīgo lēmumu atzīstot par tiesisku un pamatotu. Izvērtējusi, kāda nozīme ir tam, ka attiecīgajā nolīgumā bija ietverta atruna “ja gala lietotājs pret to neiebilst”, minētā tiesa noraidīja šīs atrunas nozīmi, argumentējot, ka šāda norāde ir formāla un ka gala patērētājam vienošanās par klientu sadali nebija zināma. Minētā tiesa uzskatīja, ka aizliegtas vienošanās konstatēšana nevar būt atkarīga no klientu rīcības, gluži kā karteļu gadījumā nevar būt tā, ka karteli varētu konstatēt tikai tad, ja klienti precīzi par attiecīgu karteļa cenu nopērk.

- 31 Par šo spriedumu *Visma Enterprise* iesniedza kasācijas sūdzību.
- 32 Ar 2019. gada 26. novembra spriedumu Senāta Administratīvo lietu departaments atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2018. gada 13. septembra spriedumu.
- 33 Senāta Administratīvo lietu departaments uzskatīja, ka Administratīvā apgabaltiesa nav veikusi pareizu attiecīgā nolīguma tiesiskā un ekonomiskā konteksta vērtēšanu. Šī nolīguma būtība, apjoms un robežas parādotes tajā, kā nolīguma dalībnieki to gribējuši īstenot, un tas ietverot arī to, kā tiks uztverti klientu iespējami iebildumi un kādas ir pārdevēja rīcības robežas atkarībā no klienta izteiktajiem iebildumiem. Turklāt neesot būtiski, vai klients zina par atrunas – kas ļautu tam iebilst pret izplatītājam, kurš pirmais to reģistrējis, piešķirto priekšroku – esamību vai par attiecīgā nolīguma saturu vispār.
- 34 Turpretim esot būtiski, kā pārdošanas procesā bija paredzēts rīkoties izplatītājiem, ja šādi iebildumi tiktu saņemti. To varot palīdzēt atklāt gan šī nolīguma teksts, gan tā īstenošana. Nepieciešamība vērtēt šo atrunu kā attiecīgā nolīguma satura atspoguļojumu neesot vienādojama ar to, ka būtu jānoskaidro nolīguma faktiskā īstenošana kā priekšnoteikums pārkāpuma konstatēšanai. Esot jāizvērtē nolīguma saturs gan pēc tā rakstiskā teksta, gan pēc procesa dalībnieku iesniegtajiem pierādījumiem, kas var liecināt par nolīguma patieso būtību.
- 35 Iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietā nav strīda par to, ka attiecīgais nolīgums nav tāds, kas varētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tādējādi šis strīds esot izšķirams, piemērojot Latvijas tiesības, proti, Konkurences likumu un Noteikumus Nr. 797/2008.
- 36 Taču Tiesa, tostarp 2013. gada 14. marta spriedumā *Allianz Hungária Biztosító* u.c. (C-32/11, EU:C:2013:160), esot atzinusi, ka tās kompetencē ir lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri attiecas uz Savienības tiesību normām, situācijās, kurās pamatlietas fakti neietilpst Savienības tiesību tiešas piemērošanas jomā, bet kurās minētās tiesību normas tomēr ir padarītas piemērojamas valsts tiesību aktos, kuros pilnībā iekšējas situācijas tiek risinātas tāpat, kā tas darīts Savienības tiesībās. Proti, šādos gadījumos pastāv droši zināma Eiropas Savienības interese lai – nolūkā izvairīties no turpmākām atšķirībām interpretācijā – no Savienības tiesībām aizgūtās tiesību normas vai jēdzieni tiktu interpretēti vienveidīgi neatkarīgi no apstākļiem, kādos tie jāpiemēro.
- 37 Turklāt no Senāta Administratīvo lietu departamenta judikatūras izrietot, ka, ciktāl runa ir par vienošanos iespējamās ietekmes uz konkurenci izpratni, LESD 101. panta 1. punkts un Konkurences likuma 11. panta pirmā daļa noteic vienādu tiesisko ietvaru. Tas nozīmējot, ka Konkurences likuma 11. panta pirmās daļas piemērošanai nav jāatšķiras no tā, kā tiek piemērots LESD 101. panta 1. punkts. Esot būtiski novērst, ka Latvijā tiek akceptēts tāds standarts aizliegto vertikālo vienošanos konstatēšanai, kas atšķirtos no Savienības tiesībās paredzētā. Tiesiskā noteiktība, ko radītu paredzama iestāžu un tiesu prakse, atbilstot gan Latvijas Republikas, gan Savienības vispārējiem tiesību principiem.
- 38 Turklāt būtiski atšķirīga pieeja konkurences tiesību pārkāpumu izpratnē varot radīt tādas atšķirības dalībvalstīs, kas varētu kavēt iekšējā tirgus darbību.

39 Pamatlietā esot būtiski noskaidrot, vai tāda nolīguma gadījumā – kurā ir paredzēts, ka sešu mēnešu laika periodā no reģistrācijas brīža priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā pie konkrētā gala lietotāja ir izplatītājam, kurš darījumu reģistrējis agrāk, ja gala lietotājs pret to neiebilst, – jau ar nolīguma būtību vien pietiek, lai izdarītu secinājumu, ka tas ir nolīgums, kura mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci tirgū.

40 Šajos apstākļos Administratīvā apgabaltiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai šajā lietā konstatētā vienošanās starp ražotāju un izplatītājiem (kas 6 (sešus) mēnešus ilgā laika periodā no potenciālā darījuma reģistrēšanas brīža dod priekšroku tam izplatītājam, kurš ir agrāk reģistrējis potenciālo darījumu uz pārdošanas procesa virzīšanu pie konkrētā gala lietotāja, ja gala lietotājs pret to neiebilst) atbilstoši [LESD] normu pareizai interpretācijai var tikt uzskatīta par tādu vienošanos uzņēmumu starpā, kuras mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci [LESD] 101. panta 1. punkta izpratnē?

2) Vai šajā lietā konstatētajai vienošanās starp ražotāju un izplatītājiem, interpretējot to atbilstoši [LESD] normām, ir saskatāmas pazīmes, kas liek vērtēt, vai šāda vienošanās nav pakļauta atbrīvojumam no vispārējā vienošanās aizlieguma?

3) Vai šajā lietā konstatētā vienošanās starp ražotāju un izplatītājiem, interpretējot to atbilstoši [LESD] normām, var tikt vērtēta kā izņēmums? Vai izņēmums, kas paredz tiesības slēgt vertikālas vienošanās, ierobežojot aktīvo pārdošanu ekskluzīvās teritorijās vai ekskluzīvām klientu grupām, ko piegādātājs rezervējis sev vai piešķīris citam pircējam, ja šādu aizliegumu neattiecinā uz pārdošanu, ko veic pircēja klienti, un ja piegādātāja [...] tirgus daļa nepārsniedz 30 %, ir piemērojams tikai ekskluzīvām izplatīšanas sistēmām?

4) Vai šajā lietā konstatētās vienošanās starp ražotāju un izplatītājiem, interpretējot to atbilstoši [LESD] normām, sastāvu var veidot tikai viena tirgus dalībnieka prettiesiska rīcība? Vai šajā lietā konstatētajos apstākļos, interpretējot tos atbilstoši [LESD] normām, ir saskatāmas pazīmes, kas norāda uz viena tirgus dalībnieka dalību aizliegtā vienošanās?

5) Vai šajā lietā konstatētajos apstākļos, interpretējot tos atbilstoši [LESD] normām, ir saskatāmas pazīmes, kas liecina par konkurences mazināšanu (deformēšanu) izplatīšanas sistēmas ietvaros vai par priekšrocībām, ko gūst [*Visma Enterprise*], vai par negatīvu ietekmi uz konkurenci?

6) Vai šajā lietā konstatētajos apstākļos, interpretējot tos atbilstoši [LESD] normām, gadījumā, ja izplatīšanas tīkla tirgus daļa nepārsniedz 30 % ([*Visma Enterprise*] ir ražotājs, tādēļ tās tirgus daļu iekļauj arī tās izplatītāju realizācijas apjomi), ir saskatāmas pazīmes, kas liecina par negatīvu ietekmi uz konkurenci izplatīšanas sistēmā un/vai ārpus tās, un šādas vienošanās ir pakļautas vienošanās aizliegumam?

7) Vai atbilstoši [LESD] 101. panta [3. punktam] un [...] Regulas Nr. 330/2010 2. pantam, [aplūkojot to kopsakarā] ar 4. panta b) punktu,

– atbrīvojums tiek piemērots izplatīšanas sistēmai, kurā i) pats izplatītājs (dīleris) nosaka sev potenciālo klientu sadarbībai; ii) piegādātājs nav, ņemot vērā objektīvus un skaidri zināmus un pārbaudāmus kritērijus, noteicis iepriekš konkrētas klientu grupas katram izplatītājam pakalpojumu sniegšanai; iii) piegādātājs pēc izplatītāja (dīlera) pieprasījuma veic

potenciālu klientu rezervēšanu šim izplatītājam; iv) citi izplatītāji par potenciālā klienta rezervēšanu iepriekš nezina vai nav informēti; vai kurā v) vienīgais kritērijs potenciālā klienta rezervēšanai un attiecīgi ekskluzīvās izplatīšanas sistēmas noteikšanai par labu konkrētam izplatītājam ir šī izplatītāja pieprasījums, nevis tā ir piegādātāja noteikta; vai kurā vi) rezervācija ir spēkā 6 (sešus) mēnešus no potenciālā darījumu reģistrēšanas brīža (pēc tam ekskluzīva izplatīšana vairs nav spēkā);

- var atzīt, ka nav ierobežota pasīvā tirdzniecība, ja starp piegādātāju un izplatītāju noslēgtajā vienošanās ietverts nosacījums, ka pircējs (gala lietotājs) var iebilst pret tā rezervēšanu, vienlaikus neesot informētam par šādu nosacījumu[?] Vai pircēja (gala lietotāja) rīcība var ietekmēt (attaisnot) starp piegādātāju un izplatītāju noslēgtās vienošanās nosacījumus?”

Par Tiesas kompetenci

- 41 Iesniedzējtiesa norāda, ka attiecīgais nolīgums attiecas uz pilnībā iekšēju situāciju un neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm. Līdz ar to minētās tiesas ieskatā strīds būtu jāatrisina, piemērojot Latvijas tiesības. Tomēr minētā tiesa precizē, ka saskaņā ar Latvijas Republikas Senāta judikatūru, ciktāl ir runa par nolīgumu iespējamo ietekmi uz konkurenci, LESD 101. panta 1. punkts un Konkurences likuma 11. panta pirmā daļa nosaka vienādu tiesisko ietvaru un ka abu šo tiesību normu piemērošanai nav jāatšķiras. Iesniedzējtiesa norāda, ka ir būtiski novērst, ka Latvijā tiktu atzīti tādi kritēriji aizliegto vertikālo nolīgumu konstatēšanai, kas atšķirtos no Savienības konkurences tiesībās paredzētajiem.
- 42 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, Tiesai un valsts tiesām sadarbojoties atbilstoši LESD 267. pantam, tikai valsts tiesai, kas izskata lietu un kas ir atbildīga par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams tās sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj par tiem (spriedumi, 1990. gada 18. oktobris, *Dzodzi*, C-297/88 un C-197/89, EU:C:1990:360, 34. un 35. punkts, kā arī 2020. gada 10. decembris, *J & S Service*, C-620/19, EU:C:2020:1011, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Tomēr tāpat atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Tiesai, lai noskaidrotu, vai tai ir atbilstoša kompetence, ir jāizvērtē apstākļi, kādos valsts tiesa ir uzdevusi jautājumus (spriedums, 2020. gada 10. decembris, *J & S Service*, C-620/19, EU:C:2020:1011, 32. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 44 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka tās kompetencē ir lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu par Savienības tiesību normām situācijās, kurās pamatlietas fakti neietilpst Savienības tiesību tiešās piemērošanas jomā, ja minētās tiesību normas tomēr ir padarītas piemērojamas valsts tiesību aktos, kuros pilnībā iekšējās situācijas tiek risinātas tāpat, kā tas darīts Savienības tiesībās (spriedums, 2016. gada 21. jūlijs, *VM Remonts* u.c., C-542/14, EU:C:2016:578, 17. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 45 Šāda kompetence ir attaisnojama ar to, ka Savienības tiesību sistēmas interesēs acīmredzami ir, ka – lai izvairītos no interpretācijas atšķirībām nākotnē – no Savienības tiesībām aizgūtās tiesību normas tiek interpretētas vienveidīgi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1990. gada 18. oktobris, *Dzodzi*, C-297/88 un C-197/89, EU:C:1990:360, 37. punkts, kā arī 2020. gada 10. decembris, *J & S Service*, C-620/19, EU:C:2020:1011, 34. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 46 Konkrētajā gadījumā no iesniedzējtiesas nolēmuma būtībā izriet, ka Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā paredzētais juridiskais ietvars ir identisks LESD 101. panta 1. punktā paredzētajam un ka minētā 11. panta pirmā daļa tiek interpretēta tāpat kā LESD 101. panta 1. punkts.
- 47 Turklāt šis apstākļi jau ir ļāvis Tiesai atzīt, ka tās kompetencē ir lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu par LESD 101. panta 1. punkta interpretāciju pilnībā iekšējās situācijās, kuras neietekmēja tirdzniecību starp dalībvalstīm un kurās bija piemērojama Konkurences likuma 11. panta pirmā daļa (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 26. novembris, *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 11.–14. punkts, kā arī 2016. gada 21. jūlijs, *VM Remonts u.c.*, C-542/14, EU:C:2016:578, 16.–19. punkts).
- 48 Šajos apstākļos ir jāsecina, ka Tiesas kompetencē ir atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem, ciktāl tie attiecas uz LESD 101. panta 1. punkta, kā arī LESD 101. panta 3. punkta, kura saturs būtībā ir pārņemts Konkurences likuma 11. panta otrajā daļā, interpretāciju.
- 49 Turpretim saskaņā ar šī sprieduma 44. punktā atgādināto judikatūru nav konstatējama Tiesas kompetence atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem, ciktāl tie attiecas uz Regulas Nr. 330/2010 interpretāciju. Proti, no šīs regulas 2. panta 1. punkta izriet, ka tās mērķis ir paredzēt nosacījumus, ar kādiem LESD 101. panta 1. punkts atbilstoši LESD 101. panta 3. punktam tiek atzīts par nepiemērojamu vertikāliem nolīgumiem. Taču no iesniedzējtiesas nolēmuma neizriet, ka Regulā Nr. 330/2010 noteiktie risinājumi ar Latvijas tiesību aktiem būtu padarīti piemērojami tādām situācijām kā pamatlietā aplūkotā, kuras neietilpst LESD 101. panta piemērošanas jomā un tātad minētās regulas piemērošanas jomā.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo, piekto un sesto jautājumu

- 50 Ar pirmo, piekto un sesto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp piegādātāju un izplatītāju noslēgts nolīgums – saskaņā ar ko izplatītājam, kurš pirmais ir reģistrējis potenciālo darījumu ar gala lietotāju, sešu mēnešu laikā pēc šī darījuma reģistrēšanas ir “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, ja vien šis lietotājs pret to neiebilst, – var tikt kvalificēts kā “nolīgums, kura mērķis” vai “sekas” ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci šīs tiesību normas izpratnē.
- 51 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka LESD 267. pantā paredzētajā tiesvedībā, kas ir balstīta uz skaidru funkciju sadalījumu starp valstu tiesām un Tiesu, Tiesas uzdevums ir tikai interpretēt Savienības tiesību normas, par kurām tai tiek jautāts, šajā gadījumā – LESD 101. panta 1. punktu. Tādējādi nevis Tiesas, bet gan iesniedzējtiesas kompetencē galu galā ir novērtēt, vai, ņemot vērā visu to nozīmīgo apstākļu kopumu, kas raksturo pamatlietā aplūkoto situāciju, un tās ekonomisko un juridisko kontekstu, attiecīgā nolīguma mērķis ir ierobežot konkurenci (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Allianz Hungária Biztosító u.c.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 29. punkts, kā arī 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank u.c.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 59. punkts).
- 52 Tomēr, lemjot par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa var, pamatojoties uz tās rīcībā esošajiem lietas materiāliem, sniegt precizējumus, kas palīdzētu valsts tiesai veikt interpretāciju, lai tā varētu izšķirt strīdu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank u.c.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 48. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 53 Saskaņā ar LESD 101. panta 1. punktu visi nolīgumi starp uzņēmumiem, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kā mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū, ir aizliegti kā nesaderīgi ar iekšējo tirgu.
- 54 Lai uz nolīgumu attiektos šis aizliegums, šī nolīguma “mērķim vai sekām” ir jābūt būtiski nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 13. decembris, *Expedia*, C-226/11, EU:C:2012:795, 16., 17. un 20. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra, un 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK)* u.c., C-307/18, EU:C:2020:52, 31. punkts).
- 55 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru kopš 1966. gada 30. jūnija sprieduma *LTM* (56/65, EU:C:1966:38) šī nosacījuma alternatīvais raksturs, uz ko norāda saiklis “vai”, pirmām kārtām liek izvērtēt pašu nolīguma mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank* u.c., C-228/18, EU:C:2020:265, 33. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 56 No tā izriet, ka šajā tiesību normā, kā to ir interpretējusi Tiesa, skaidri ir nošķirts jēdziens “ierobežojums mērķa dēļ” un jēdziens “ierobežojums seku dēļ” un uz katru no tiem attiecas atšķirīgi pierādīšanas noteikumi (spriedums, 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK)* u.c., C-307/18, EU:C:2020:52, 63. punkts).
- 57 Proti, no Tiesas judikatūras izriet, ka noteikti uzņēmumu savstarpējas koordinēšanas veidi liecina par pietiekamu kaitīguma konkurencei pakāpi, lai tos uzskatītu par “ierobežojumiem mērķa dēļ”, kā rezultātā nav nepieciešams pārbaudīt to sekas. Šī judikatūra balstās uz apstākli, ka noteiktas uzņēmumu savstarpējas koordinēšanas formas jau pēc savas būtības var tikt uzskatītas par tādām, kas kaitē pareizai konkurences funkcionēšanai (spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank* u.c., C-228/18, EU:C:2020:265, 35. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 58 Līdz ar to, runājot par nolīgumiem, kas ir kvalificējami kā “ierobežojumi mērķa dēļ”, nav jācenšas ne noskaidrot, ne *a fortiori* pierādīt ietekmi uz konkurenci, lai tos kvalificētu par “konkurences ierobežojumu” LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, jo pieredze liecina, ka šādi nolīgumi izraisa ražošanas samazināšanos un cenas palielināšanos un tādējādi rada nepareizu līdzekļu sadali, it īpaši – kaitējot patērētājiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK)* u.c., C-307/18, EU:C:2020:52, 64. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Lai konstatētu pret konkurenci vērstu mērķi, tātad pietiek ar to, lai nolīgums konkrētajā gadījumā spētu nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 14. marts, *Allianz Hungária Biztosító* u.c., C-32/11, EU:C:2013:160, 38. punkts).
- 59 Tādējādi galvenais juridiskais kritērijs, lai noteiktu, vai nolīgums ietver konkurences ierobežojumu “mērķa dēļ”, ir konstatējums, ka šāds nolīgums pats par sevi ir pietiekami kaitējošs konkurencei, lai varētu atzīt, ka tā sekas nav jāizvērtē (spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank* u.c., C-228/18, EU:C:2020:265, 37. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 60 Turklāt jēdziens “konkurences ierobežojums mērķa dēļ” ir jāinterpretē šauri. Proti, šis jēdziens var tikt piemērots tikai noteiktiem uzņēmumu savstarpējās koordinēšanas veidiem, kuriem piemīt pietiekama kaitīguma konkurencei pakāpe, lai varētu atzīt, ka to seku novērtēšana nav nepieciešama (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank* u.c., C-228/18, EU:C:2020:265, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 61 Tajā pašā laikā apstākļi, ka nolīgums ir vertikāls, neizslēdz iespēju, ka tas varētu ietvert konkurences ierobežojumu “mērķa dēļ”. Proti, lai arī vertikāli nolīgumi pēc savas būtības bieži vien ir mazāk kaitīgi konkurencei nekā horizontāli nolīgumi, tomēr noteiktos apstākļos tiem var arī piemist īpaši augsts potenciāls ierobežot konkurenci (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 14. marts, *Allianz Hungária Biztosító u.c.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 43. punkts, kā arī 2015. gada 26. novembris, *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 21. punkts).
- 62 Lai noskaidrotu, vai nolīgumam starp uzņēmumiem vai uzņēmumu apvienības lēmumam piemīt pietiekama kaitīguma konkurencei pakāpe, lai to varētu uzskatīt par konkurences ierobežojumu “mērķa dēļ” LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, ir jāizvērtē šī nolīguma vai lēmuma noteikumu saturs, ar to sasniedzamie mērķi, kā arī tā ekonomiskais un juridiskais konteksts. Vērtējot minēto kontekstu, ir jāņem vērā arī skarto preču vai pakalpojumu raksturs, kā arī reālie attiecīgā tirgus vai tirgu darbības un struktūras apstākļi (spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank u.c.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 51. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 63 Apstākļi, ka pasākums tiek uzskatīts par tādu, kam ir leģitīms mērķis, neizslēdz to, ka, ņemot vērā cita ar to sasniedzamā mērķa esamību, kurš savukārt būtu jāuzskata par nelikumīgu, ņemot vērā arī šī pasākuma noteikumu saturu un tā kontekstu, minētais pasākums var tikt atzīts par tādu, kam ir konkurenci ierobežojošs mērķis (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank u.c.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 52. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 64 Runājot vispirms par attiecīgā nolīguma saturu, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka starp *Visma Enterprise* un tās izplatītājiem noslēgtā sadarbības līguma parauga 4.1. apakšpunktā ir paredzēts, ka izplatītājam, kurš pirmais reģistrējis potenciālo darījumu ar gala lietotāju, sešus mēnešus pēc potenciālā darījuma reģistrēšanas ir “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, ja vien šis lietotājs pret to neiebilst.
- 65 Šajā ziņā ir jānorāda, ka no minētā apakšpunkta formulējuma, kāds tas ir izklāstīts lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, nevar secināt, kā izpaužas šī priekšroka. Strīdīgajā lēmumā Konkurences padome uzskatīja, ka vienīgi izplatītājs, kurš pirmais reģistrējis potenciālo klientu, drīkst virzīt pārdošanas procesu ar šo klientu, savukārt *Visma Enterprise* šo tēzi apstrīd.
- 66 Kā Tiesai iesniegtajos rakstveida apsvērumos ir norādījusi Eiropas Komisija, nešķiet, ka minētais apakšpunkts pats par sevi skaidri liegtu *Visma Enterprise* izplatītājiem aktīvi vērsties pie potenciālā klienta vai atbildēt uz šī klienta pieprasījumiem. Līdz ar to iesniedzējtiesai ir jānoskaidro precīzs attiecīgā nolīguma saturs.
- 67 Turpinājumā ir jānorāda, ka pamatlietas dalībnieki nav arī vienisprātis par šī nolīguma mērķi, jo *Visma Enterprise* ir apgalvojusi, ka tā mērķis ir organizēt sadarbību ar izplatītājiem, izvērtēt preces atbilstību pircēja vajadzībām, izveidot vienlīdzīgus sadarbības nosacījumus ar izplatītājiem un efektīvi izmantot resursus.
- 68 Saskaņā ar šī sprieduma 51. punktā atgādināto judikatūru iesniedzējtiesai ir jāizvērtē ar attiecīgo nolīgumu sasniedzamie mērķi.
- 69 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, kaut arī pušu nodoms nav nepieciešams elements, lai noteiktu uzņēmumu nolīguma ierobežojošo raksturu, tomēr nekas neliedz valstu vai Savienības konkurences iestādēm vai tiesām ņemt to vērā (spriedums, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank u.c.*, C-228/18, EU:C:2020:265, 53. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 70 Visbeidzot iesniedzējtiesai ir jāizvērtē attiecīgā nolīguma ekonomiskais un juridiskais konteksts.
- 71 Gadījumā, ja šis nolīgums nevarētu tikt kvalificēts kā “ierobežojums mērķa dēļ”, iesniedzējtiesai būtu jāizvērtē tā sekas, un, lai varētu to kvalificēt kā “konkurences ierobežojumu” LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, tai būtu jākonstatē tādu apstākļu kopums, no kuriem izriet, ka konkurence faktiski un būtiski ir tikusi nepieļauta, ierobežota vai izkropļota (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Budapest Bank* u.c., C-228/18, EU:C:2020:265, 38. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 72 Šajā ziņā ir jāņem vērā konkrētais ietvars, kādā iekļaujas minētais nolīgums, it īpaši ekonomiskais un juridiskais konteksts, kādā darbojas attiecīgie uzņēmumi, skarto preču vai pakalpojumu raksturs, kā arī reālie attiecīgā tirgus vai tirgu darbības un struktūras apstākļi (spriedums, 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK)* u.c., C-307/18, EU:C:2020:52, 116. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 73 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru konkurenci ierobežojošās sekas var būt gan reālas, gan potenciālas, bet katrā ziņā tām ir jābūt pietiekami būtiskām (spriedums, 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK)* u.c., C-307/18, EU:C:2020:52, 117. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 74 Lai novērtētu nolīguma sekas no LESD 101. panta skatpunkta, konkurence ir jāizvērtē reālā kontekstā, kāds tas būtu attiecīgā nolīguma neesamības gadījumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK)* u.c., C-307/18, EU:C:2020:52, 118. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 75 Šajā nolūkā ir jāņem vērā tostarp preču – uz kurām attiecas nolīgums – raksturs, to ierobežotais vai neierobežotais daudzums, pušu stāvoklis un nozīmīgums attiecīgo preču tirgū, šī nolīguma izolēts raksturs vai, gluži pretēji, tā vieta kādā nolīgumu kopumā. Šajā ziņā līdzīgu nolīgumu pastāvēšana ir apstāklis, kas – lai gan tas ne vienmēr būs noteicošs – kopā ar citiem apstākļiem var veidot ekonomisko un juridisko kontekstu, kurā ir izvērtējams minētais nolīgums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1980. gada 11. decembris, *L’Oréal*, 31/80, EU:C:1980:289, 19. punkts).
- 76 Hipotētiska scenārija veidošanas mērķis ir noskaidrot, kādas būtu ekonomikas dalībnieku reālās rīcības iespējas, nepastāvot attiecīgajam nolīgumam, un tādējādi noteikt, kāda būtu iespējamā situācija tirgū un tirgus struktūra šī nolīguma neesamības gadījumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 30. janvāris, *Generics (UK)* u.c., C-307/18, EU:C:2020:52, 120. punkts).
- 77 Valsts tiesai, pamatojoties uz visiem nozīmīgajiem datiem, ir jānosaka, vai attiecīgais nolīgums faktiski atbilst nosacījumiem, lai uz to attiektos LESD 101. panta 1. punktā paredzētais aizliegums (spriedums, 1980. gada 11. decembris, *L’Oréal*, 31/80, EU:C:1980:289, 20. punkts).
- 78 Turklāt, kā būtībā norāda Komisija, vertikālie nolīgumi principā varētu būt mazāk kaitīgi konkurencei nekā horizontālie nolīgumi. Piemēram, konkurences ierobežojums starp viena un tā paša zīmola izplatītājiem (*intra-brand competition*) principā var radīt problēmas tikai tad, ja faktiskā konkurence starp dažādiem zīmoliem konkrētajā tirgū (*inter-brand competition*) ir vājināta (pēc analogijas skat. spriedumu, 1977. gada 25. oktobris, *Metro SB-Großmärkte* /Komisija, 26/76, EU:C:1977:167, 22. punkts).
- 79 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iesniedzējtiesai būs jānosaka tostarp konkrētā tirgus raksturiem un pušu stāvoklis šajā tirgū.

- 80 Šajā ziņā no prejudiciālo jautājumu formulējuma izriet, ka *Visma Enterprise* tirgus daļa nepārsniedz 30 %. Šis apstāklis kopā ar citiem faktoriem būtu jāņem vērā, lai noteiktu konkrētā tirgus struktūru, tostarp *Visma Enterprise* stāvokli šajā tirgū, un tas var būt viens no ekonomiskā konteksta elementiem, kādā ir jāvērtē attiecīgais nolīgums.
- 81 Turklāt iesniedzējtiesai būs jāizvērtē potenciālā klienta “rezervācijas”, ko veic izplatītājs, ietekme uz konkurenci, it īpaši, ņemot vērā faktu – kas, ievērojot prejudiciālo jautājumu formulējumu, šķiet, ir konstatēts –, ka izplatītāji iepriekš netiek informēti par potenciālā klienta “rezervāciju” un ka gala klients nav informēts par iespēju iebilst pret šo rezervāciju, kā arī ņemot vērā šīs rezervācijas ilgumu.
- 82 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo, piekto un sesto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp piegādātāju un izplatītāju noslēgts nolīgums – saskaņā ar ko izplatītājam, kurš pirmais ir reģistrējis potenciālo darījumu ar gala lietotāju, sešu mēnešu laikā pēc šī darījuma reģistrēšanas ir “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, ja vien šis lietotājs pret to neiebilst, – nevar tikt kvalificēts kā “nolīgums, kura mērķis” ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci šīs tiesību normas izpratnē, izņemot situāciju, kad, ņemot vērā šī nolīguma tekstu, mērķus un kontekstu, var tikt uzskatīts, ka tam piemīt pietiekama kaitīguma konkurencei pakāpe, lai to šādi kvalificētu. Gadījumā, ja šāds nolīgums nav konkurences ierobežojums “mērķa dēļ” LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā visus nozīmīgos pamatlīstas apstākļus, proti, it īpaši ekonomisko un juridisko kontekstu, kurā darbojas attiecīgie uzņēmumi, skarto preču vai pakalpojumu raksturu, kā arī konkrētā tirgus reālos darbības apstākļus un struktūru, šis nolīgums var tikt uzskatīts par tādu, kas pietiekami būtiski ierobežo konkurenci tā faktisko vai potenciālo seku dēļ.

Par otro, trešo un septīto jautājumu

- 83 Ar otro, trešo un septīto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 101. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka starp piegādātāju un izplatītāju noslēgtam nolīgumam – saskaņā ar ko izplatītājam, kurš pirmais ir reģistrējis potenciālo darījumu ar gala lietotāju, sešu mēnešu laikā pēc šī darījuma reģistrēšanas ir “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, ja vien šis lietotājs pret to neiebilst, – gadījumā, ja tas atzīstams par nolīgumu, kura “mērķis” vai “sekas” ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, var tikt piemērots atbrīvojums saskaņā ar minētā panta 3. punktu.
- 84 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka jebkuram nolīgumam, kas ir atzīts par pretēju LESD 101. panta 1. punkta noteikumiem, šī panta 3. punktā paredzētais atbrīvojums var tikt piemērots tikai tad, ja šis nolīgums atbilst šajā punktā ietvertajiem kumulatīvajiem nosacījumiem, tostarp nosacījumam par preču ražošanas vai izplatīšanas uzlabošanu vai tehniskas vai saimnieciskas attīstības veicināšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 230. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 85 Tāpat no pastāvīgās judikatūras izriet, ka par uzlabojumu LESD 101. panta 3. punktā paredzētā pirmā nosacījuma izpratnē nevar uzskatīt jebkuras priekšrocības, ko partneri gūst no attiecīga nolīguma attiecībā uz to ražošanas vai izplatīšanas darbību. Šim uzlabojumam it īpaši ir jāsniedz būtiskas objektīvas priekšrocības, kuras var kompensēt negatīvās sekas, ko šis nolīgums rada konkurences ziņā (spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 234. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 86 Nolīguma izvērtēšana, lai noteiktu, vai tas palīdz uzlabot preču ražošanu vai izplatīšanu vai veicina tehnisku vai saimniecisku attīstību un vai minētais nolīgums rada būtiskas objektīvas priekšrocības, ir jāveic, ņemot vērā uzņēmumu sniegtos argumentus par faktiem un pierādījumus (spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 235. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 87 Veicot šādu izvērtēšanu, var būt nepieciešams ņemt vērā ar attiecīgo nolīgumu skartās nozares raksturiezīmes un iespējamās īpatnības tad, ja šīm raksturiezīmēm un īpatnībām ir noteicoša nozīme attiecībā uz vērtējuma rezultātiem. Turklāt saistībā ar LESD 101. panta 3. punktu ir jāņem vērā tieši labvēlīgā ietekme uz visiem patērētājiem konkrētajos tirgos (spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 236. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 88 No iesniedzējtiesas sniegtās informācijas izriet, ka *Visma Enterprise* ir apgalvojusi, ka attiecīgā nolīguma sekas tostarp ir tādas, ka tiek uzlabota tās preces izplatīšana, tiek piegādāta labākas kvalitātes prece, kā arī tiek ietaupīti resursi.
- 89 Šādos apstākļos iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai šis nolīgums palīdz uzlabot pamatlietā aplūkoto preču ražošanu vai izplatīšanu un vai tas atbilst pārējiem LESD 101. panta 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 90 Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro, trešo un septīto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 101. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka starp piegādātāju un izplatītāju noslēgtam nolīgumam – saskaņā ar ko izplatītājam, kurš pirmais ir reģistrējis potenciālo darījumu ar gala lietotāju, sešu mēnešu laikā pēc šī darījuma reģistrēšanas ir “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, ja vien šis lietotājs pret to neiebilst, – gadījumā, ja tas atzīstams par nolīgumu, kura “mērķis” vai “sekas” ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, atbrīvojums saskaņā ar minētā panta 3. punktu var tikt piemērots tikai tad, ja tas atbilst minētajā punktā paredzētajiem kumulatīvajiem nosacījumiem.

Par ceturto jautājumu

- 91 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka ceturto jautājumu Administratīvā apgabaltiesa ir uzdevusi saistībā ar iebildumu, ko *Visma Enterprise* bija izvirzījusi pret to strīdīgā lēmuma daļu, kurā Konkurences padome neuzskatīja par lietderīgu vai nepieciešamu piemērot atbildību par konstatēto pārkāpumu *FMS Software* izplatītājiem. Ar šo iebildumu *Visma Enterprise* būtībā apgalvoja, ka, tā kā Konkurences likuma 11. panta pirmā daļa, kurā ir pārņemta LESD 101. panta 1. punkta būtība, attiecas uz nolīgumiem starp uzņēmumiem, Konkurences padome nebija tiesīga sodīt tikai vienu attiecīgā nolīguma pusi un ka citādi būtu jāatzīst, ka šo tiesību normu pārkāpums nav noticis.
- 92 Līdz ar to ceturtais jautājums ir jāsaprot tādējādi, ka ar to iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nolīguma, ar kuru pārkāpta šī tiesību norma, esamība ir izslēgta, ja iestāde, kas ir atbildīga par minētās tiesību normas īstenošanu, ir veikusi diferencētu vērtējumu attiecībā uz atbildības par pārkāpumu noteikšanu.
- 93 Šajā ziņā, kā atgādināts šī sprieduma 53. punktā, saskaņā ar LESD 101. panta 1. punktu visi nolīgumi starp uzņēmumiem, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kā mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū, ir aizliegti kā nesaderīgi ar iekšējo tirgu.

- 94 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, lai varētu uzskatīt, ka pastāv “nolīgums” LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, pietiek ar to, ka konkrētie uzņēmumi ir izteikuši kopīgu gribu rīkoties tirgū noteiktā veidā (spriedums, 2021. gada 14. janvāris, *Kilpailu- ja kuluttajavirasto*, C-450/19, EU:C:2021:10, 21. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 95 Tādējādi LESD 101. panta pārkāpuma konstatējumam ir jābalstās uz vērtējumu, kas tiek veikts attiecībā uz šajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem.
- 96 No tā izriet, ka jautājums par nolīguma, kas ir aizliegts saskaņā ar LESD 101. panta 1. punktu, esamību principā atšķiras no jautājuma par atbildības par pārkāpumu noteikšanu un par soda uzlikšanu kādai šī nolīguma pusei, pat ja daži faktiskie apstākļi varētu izrādīties būtiski abu šo jautājumu vērtējumā.
- 97 Proti, pirmais jautājums attiecas uz LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumiem, savukārt otrais jautājums attiecas uz šīs tiesību normas pārkāpuma sekām, un šis pēdējais jautājums principā ir risināms tikai tad, ja iepriekš ir konstatēts minētās tiesību normas pārkāpums.
- 98 Līdz ar to, ja nolīguma, ar kuru pārkāpts LESD 101. panta 1. punkts, esamība atbilstoši šajā tiesību normā paredzētajiem kritērijiem ir konstatēta, iestādes, kas ir atbildīga par šīs normas īstenošanu, vērtējums attiecībā uz atbildības par pārkāpumu piemērošanu šī nolīguma pusēm principā nevar ietekmēt konstatējumu par šo pārkāpumu.
- 99 Jautājums par LESD 101. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumiem turklāt atšķiras no jautājuma par to, vai iestāde, kas ir atbildīga par šīs tiesību normas īstenošanu, var atbildību par šīs tiesību normas pārkāpumu piemērot tikai kādai vienai nolīguma, kas veido šo pārkāpumu, pusei; šis pēdējais jautājums pamatlietā nav uzdots.
- 100 Šajos apstākļos uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nolīguma, kas aizliegts saskaņā ar šo tiesību normu, esamība nevar tikt izslēgta tādēļ vien, ka iestāde, kas ir atbildīga par minētās tiesību normas īstenošanu, ir veikusi diferencētu vērtējumu attiecībā uz atbildības par pārkāpumu piemērošanu šī nolīguma pusēm.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 101 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospiež:

- 1) **LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp piegādātāju un izplatītāju noslēgts nolīgums – saskaņā ar ko izplatītājam, kurš pirmais ir reģistrējis potenciālo darījumu ar gala lietotāju, sešu mēnešu laikā pēc šī darījuma reģistrēšanas ir “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, ja vien šis lietotājs pret to neiebilst, – nevar tikt kvalificēts kā “nolīgums, kura mērķis” ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci šīs tiesību normas izpratnē, izņemot situāciju, kad, ņemot vērā šī nolīguma tekstu, mērķus un kontekstu, var tikt uzskatīts, ka tam piemīt pietiekama kaitīguma konkurencei pakāpe, lai to šādi kvalificētu.**

Gadījumā, ja šāds nolīgums nav konkurences ierobežojums “mērķa dēļ” LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā visus nozīmīgos pamatlīnijas apstākļus, proti, it īpaši ekonomisko un juridisko kontekstu, kurā darbojas attiecīgie uzņēmumi, skarto preču vai pakalpojumu raksturu, kā arī konkrētā tirgus reālos darbības apstākļus un struktūru, šis nolīgums var tikt uzskatīts par tādu, kas pietiekami būtiski ierobežo konkurenci tā faktisko vai potenciālo seku dēļ.

- 2) LESD 101. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starp piegādātāju un izplatītāju noslēgtam nolīgumam – saskaņā ar ko izplatītājam, kurš pirmais ir reģistrējies potenciālo darījumu ar gala lietotāju, sešu mēnešu laikā pēc šī darījuma reģistrēšanas ir “priekšroka pārdošanas procesa virzīšanā”, ja vien šis lietotājs pret to neiebilst, – gadījumā, ja tas atzīstams par nolīgumu, kura “mērķis” vai “sekas” ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci LESD 101. panta 1. punkta izpratnē, atbrīvojums saskaņā ar minētā panta 3. punktu var tikt piemērots tikai tad, ja tas atbilst minētajā punktā paredzētajiem kumulatīvajiem nosacījumiem.
- 3) LESD 101. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nolīguma, kas aizliegts saskaņā ar šo tiesību normu, esamība nevar tikt izslēgta tādēļ vien, ka iestāde, kas ir atbildīga par minētās tiesību normas īstenošanu, ir veikusi diferencētu vērtējumu attiecībā uz atbildības par pārkāpumu piemērošanu šī nolīguma pusēm.

Arabadjiev

von Danwitz

Kumin

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2021. gada 18. novembrī.

Sekretārs

A. Calot Escobar

Priekšsēdētājs

K. Lenaerts